

कार्यकारी सारांश

मेसर्स विनय अलॉयज

2 x 6 MVA क्षमतेच्या सबमर्ज आर्क फर्नेस प्रतिष्ठापनेसह
उच्च कार्बन मॅग्निज (24000 TPA) किंवा फेरो सिलिकॉन (7750 TPA),
किंवा सिलिको मॅग्निज (15500 TPA) किंवा पिग आयर्न (24000 TPA) चे
एकतर किंवा एकत्रित उत्पादन करण्याचा प्रस्ताव

श्रेणी अ प्रकल्प

प्लॉट क्र. D-17, उमरेड MIDC, उमरेड, जिल्हा नागपूर

TOR पत्र क्रमांकावर आधारित F. No. No.J-11011/14/2021-IA.II(I)]

निरिक्षण कालावधी

1 फेब्रुवारी 2021 ते 30 एप्रिल 2021

तर्फे

पर्यावरणीय सल्लागार

पोल्युशन एण्ड ईकोलॉजी कंट्रोल सर्विसेस, नागपूर.

Accreditation no.: QCI/NABET/ENV/ACO/21/162

1.0 प्रस्तावना

मेसर्स विनय अलॉयज यांनी D-17, उमरेड MIDC, उमरेड, जिल्हा नागपूर येथे 2 x 6 MVA क्षमतेच्या सबमर्ज आर्क फर्नेस (SAF) बसविण्याचा प्रकल्पाचा प्रस्ताव केला आहे. एकूण प्लॉट क्षेत्र 19800 वर्ग मी आहे. 2 x 6 MVA क्षमतेच्या सबमर्ज आर्क फर्नेस प्रतिष्ठापनेसह उच्च कार्बन मॅग्निज (24000 TPA) किंवा फेरो सिलिकॉन (7750 TPA), किंवा सिलिको मॅग्निज (15500 TPA) किंवा पिग आयर्न (24000 TPA) चे एकतर किंवा एकत्रित उत्पादन च्या EIA/EMP अहवाल तयार करण्याकरिता पत्र क्र.F No.J-11011/14/2021-IA.II (I) दिनांक 9 जानेवारी 2021 द्वारे प्रमाणित विचारार्थ विषय (TOR) जारी केले गेले. प्रकल्पाचे विवरण खालील तक्त्यात दिलेले आहे.

प्रकल्पाची ठळक वैशिष्ट्ये

प्रकल्पचे नाव	:	विनय अलॉयज
नोंदणीकृत कार्यालय	:	43 A, जनरल व्यापारी बाजार, गांधीबाग, दावा बाजार, नागपूर 440002
प्रकल्प क्षेत्र	:	D-17, उमरेड MIDC, उमरेड, जिल्हा नागपूर
संपर्क	:	श्री. विनय कुमार भट्ट
दुरध्वनी नंबर	:	09823165746
ईमेल	:	vinaynitrates@rediffmail.com
सद्याचा प्रस्ताव	:	2 x 6 MVA क्षमतेच्या सबमर्ज आर्क फर्नेस प्रतिष्ठापनेसह उच्च कार्बन मॅग्निज (24000 TPA) किंवा फेरो सिलिकॉन (7750 TPA), किंवा सिलिको मॅग्निज (15500 TPA) किंवा पिग आयर्न (24000 TPA) चे एकतर किंवा एकत्रित उत्पादन करण्याचा प्रस्ताव
जमीन क्षेत्र	:	19800 वर्गमीटर
प्रस्तावित प्रकल्पासाठी कच्चा माल	:	मॅग्निज ओर, कोक, डोलोमाईट, कार्बन पेस्ट, डोलोमाईट, क्वार्ट्ज, फेरो स्लॅग, मिल स्केल, कोळसा, कोक ब्रीझ, फ्लूर स्पार इ.
प्रकल्पाचे मुल्य	:	27.0 कोटी

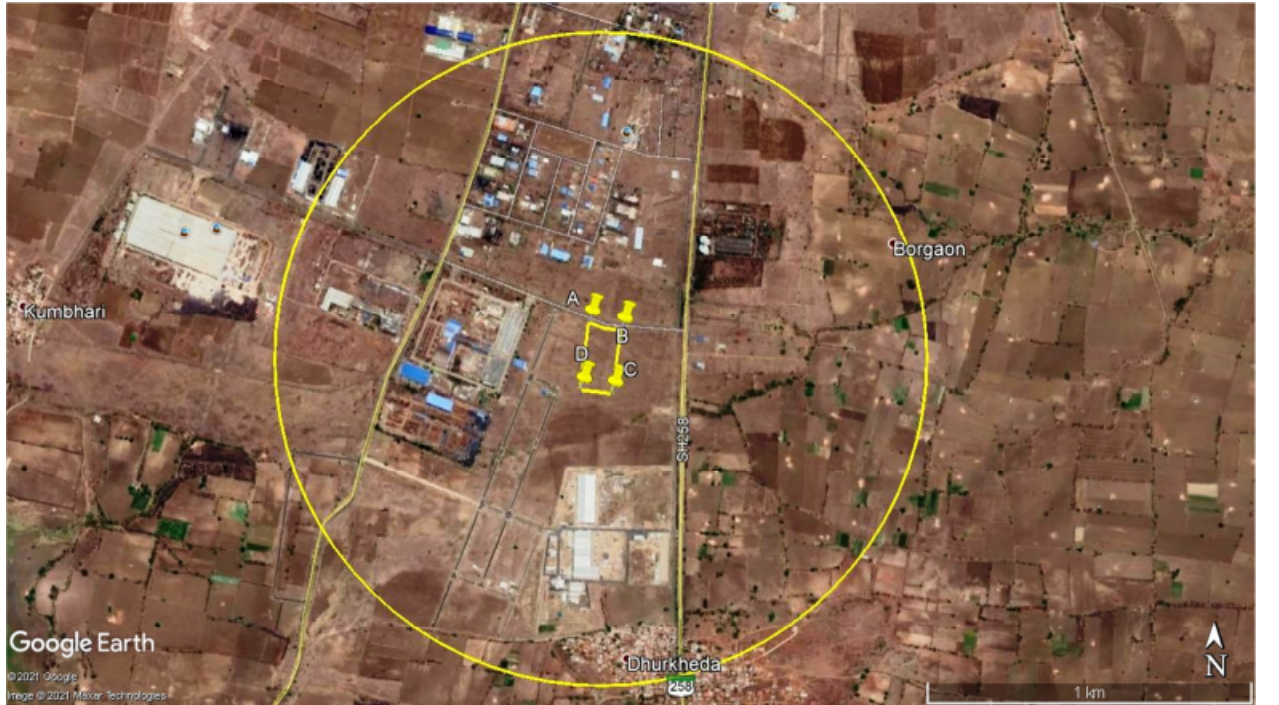
अनु क्र.	विवरण	माहिती
1.	प्रकल्पाचे स्वरूप व आकार	1. उच्च कार्बन मॅग्निज : 24000 TPA किंवा 2. फेरो सिलिकॉन : 7750 TPA किंवा 3. सिलिको मॅग्निज : 15500 TPA किंवा 4. पिग आयर्न : 24000 TPA
2.	प्रकल्पाची माहिती	
I	गाव	उमरेड MIDC
ii	जिल्हा	नागपूर
iii	राज्य	महाराष्ट्र
iv	सह-निर्देशांक	A- 20°49'5.21"N 79°18'59.24"E B- 20°49'4.51"N 79°19'2.70"E C- 20°48'58.17"N 79°19'1.75"E D- 20°48'58.51"N 79°18'58.42"E
V	स्थलाकृती नं.	55 P/1, 55 9/5, 55 P/6
Vi	समुद्र सपाटीपासून उंची	274 मी.
Vii	जवळचा राजमार्ग	SH 258 : 200मी. (पू.)
Viii	जवळचे विमानतळ	डा. बाबासाहेब आंबेडकर इंटरनॅशनल विमानतळ: 39.5 कि.मी. (उ.प.)
Ix	जवळचे रेल्वे स्टेशन	उमरेड रेल्वे स्टेशन : 4.0 कि.मी. (उ.उ.पू.)
x	जवळचे गाव	दूरखेडा : 0.5 कि.मी. (द.)
xi	जलसाठा	पंढरबोरी तलाव : 2.0 कि.मी. (प.द.प.) अंब नदी : 5.0 कि.मी. (उ.प.) नदी : 2.0 कि.मी. (पू.)
xii	वने	चिचाला आरक्षित वन : 5.0 कि.मी. (द.द.पू.) मुनिया आरक्षित वन : 6.0 कि.मी. (द.द.प.)
xiii	इकॉलॉजी संवेदनशील क्षेत्र जसे वन्यजीव अभयारण्य, राष्ट्रीय उद्यान व जीवावरण	करंधला वन्यजीव अभयारण्य विद्यमान सीमा : 10.60 कि.मी. (पू.) प्रस्तावित सीमा : 10.30 कि.मी. (पू.)
xiv	शाळा	1. झेडपी प्राथमरी शाळा : कि.मी. (प.) 2. झेडपी प्राथमरी शाळा : 1.5 कि.मी. (उ.उ.प.) 3. रीजंट हायस्कूल : 2.0 कि.मी. (उ.)
xv	रुग्णालय	भिवापूर रुग्णालय : 3.5 कि.मी. (उ.उ.पू.) उप, जिल्हा रुग्णालय : 4.0 कि.मी. (उ.उ.पू.)

2.0 प्रकल्पाचे स्थळ

प्रस्तावित उपक्रम D-17, उमरेड MIDC, उमरेड, जिल्हा नागपूर येथे स्थित आहे. प्रकल्प क्षेत्राचे सह निर्देशांक खालील प्रमाणे आहेत. गुगल प्रतिमा खालील आकृतिमध्ये दर्शविली आहे.

प्रकल्प क्षेत्राचे सहनिर्देशांक

केंद्र	सहनिर्देशांक
1	20°49'5.21"N 79°18'59.24"E
2	20°49'4.51"N 79°19'2.70"E
3	20°48'58.17"N 79°19'1.75"E
4	20°48'58.51"N 79°18'58.42"E

गुगल प्रतिमा

लेआउट प्लान

प्रक्रियेचा आकार व व्याप्ती

प्रस्तावित नविन युनिटचे संस्वरूप खालील प्रमाणे आहे.

अनु क्र.	संयंत्र संस्वरूप	उत्पादन	कमाल उत्पादन (TPA)
1.	सबमर्ज विद्युतीस आर्क फर्नेस (SAF) [2 x 6 MVA]	उच्च कार्बन मॅग्निज किंवा	24000
2.		सिलिको मॅग्निज किंवा	15500
3		फेरो सिलिकॉन किंवा	7750
4		पिग आयर्न	24000

कच्चा माल ईंधनाची आवश्यकता

कच्चा माल व ईंधनाचा तपशिल त्याच्या वाहतुकीच्या मार्गासह खालील तक्त्यात दिलेला आहे.

फेरो मॅग्निजकरिता प्रस्तावित कच्चा मालाची आवश्यकता

अनु क्र.	कच्चा माल	FeMnची मात्रा / टन	आवश्यकता (TPA)	अंतर	वाहतूकीचे मार्ग
1	मॅग्निज ओर	2.1टन	57600	~ 100-150कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
2	कोक	0.8 टन	19200	~ 50 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
3	डोलोमाईट	0.25 टन	6000	~ 100-150 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
4	कार्बन पेस्ट	0.03टन	720	~ 100-150 कि.मी.	रस्त्याद्वारे

					(आच्छादित ट्रक)
5	क्वार्ट्ज	0.1 टन	2400	~ 100-150 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
	एकूण	-	85920		

.सिलिको मॅग्निजकरिता प्रस्तावित कच्चा मालाची आवश्यकता

अनु क्र.	कच्चा माल	SiMnची मात्रा / टन	आवश्यकता (TPA)	अंतर	वाहतूकीचे मार्ग
1	मॅग्निज ओर	1.6टन	24800	~ 100-150 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
2	कोक	0.8टन	12400	~ 50 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
3	डोलोमाईट	0.25 टन	3875	~ 100-150 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
4	कार्बन पेस्ट	0.03 टन	465	~ 100-150 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
5	फेरो स्लॅग	0.7 टन	10850	In house	-
	एकूण	-	52390		

फेरो सिलिकॉनकरिता प्रस्तावित कच्चा मालाची आवश्यकता

अनु क्र.	कच्चा माल	FeSiची मात्रा / टन	आवश्यकता (TPA)	अंतर	वाहतूकीचे मार्ग
1	क्वार्ट्ज	1.8 ton	13950	~ 100-150 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
2	मिल स्केल	0.3 टन	2325	~ 100-150 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
3	कोळसा	0.9 टन	6975	~ 50 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
4	कोक ब्रीझ	0.5 टन	3875	~ 50 कि.मी..	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
5	स्क्रॅप	0.1 टन	775	~ 100-150 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
	एकूण	-	27900		

पिग आयर्न करिता प्रस्तावित कच्चा मालाची आवश्यकता

अनु क्र.	कच्चा माल	विशिष्ट वापर T/T	मात्रा	अंतर	वाहतूकीचे मार्ग
1.	मिल स्केल	0.1	2400	~ 100-150 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
2.	आयर्न ओर सिन्टर	1.0	24000	~ 100-150 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)

					ट्रक)
3.	क्वार्ट्ज	0.03	720	~ 50 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
4.	डोलोमाईट / लाईमस्टोन	0.35	8400	~ 100 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
5.	कोक	1.0	24000	~ 50 कि.मी.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
6.	फलूर स्पॉर	0.04	960	~ 100-150 km.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
7.	इलेक्ट्रोड पेस्ट	0.015	360	~ 100-150 km.	रस्त्याद्वारे (आच्छादित ट्रक)
	एकूण	-	60840		

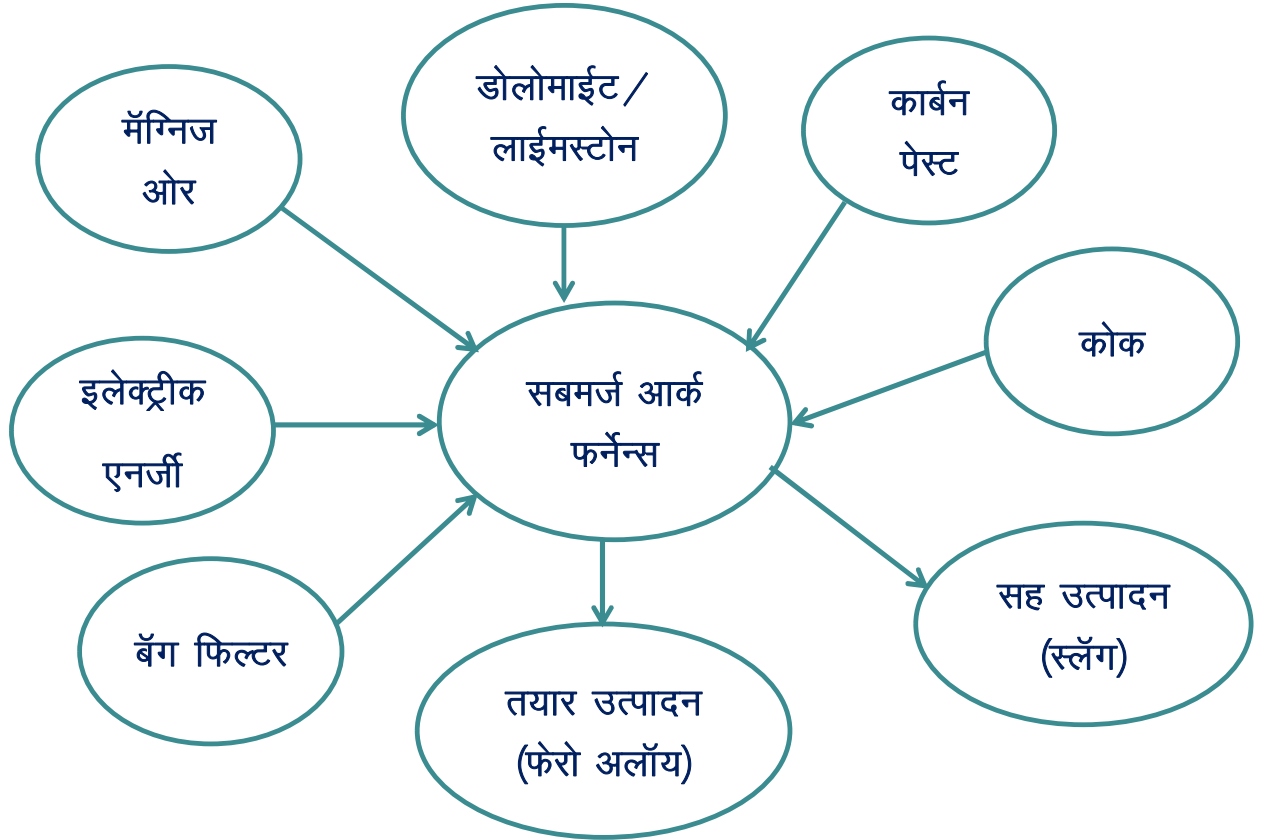
स्रोत

प्रस्तावित प्रकल्पाकरिता आवश्यक कच्चा माल कर्नाटक, मध्यप्रदेश इथून प्राप्त केला जाईल.

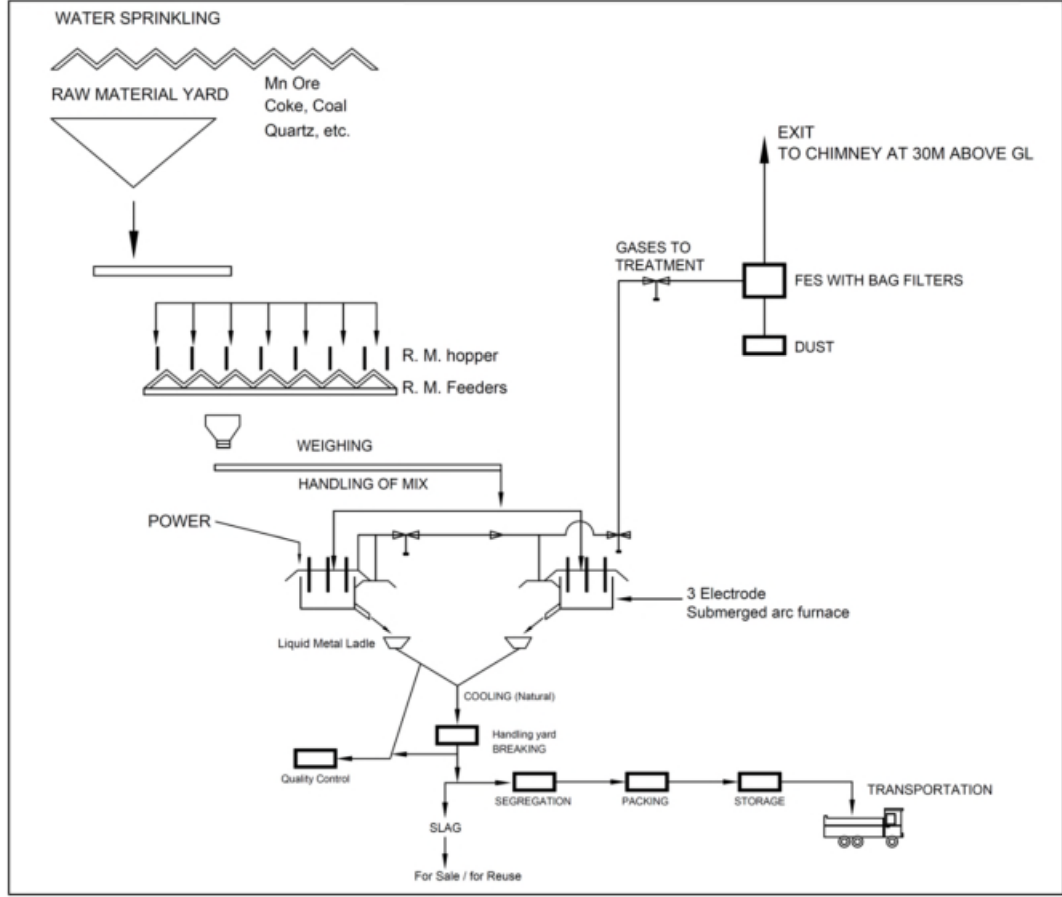
उत्पादन प्रक्रिया

सबमर्ज आर्क प्रक्रिया एक क्षपण (Reduction) स्मेल्टिंग प्रक्रिया आहे. अभिकारक घटकात (Reactants) मॅटेलिक ओर्स (फेरस ऑक्साइड, सिलिकॉन ऑक्साइड्स व मॅग्निज ऑक्साइड) व एक कार्बन-स्रोत क्षपणक एजंट सर्वसाधारणतः कोक, चारकोल, उच्च व कमी अस्थिरतेचा (volatility) कोळसा समाविष्ट असतात. फ्लॅक्स सामग्री म्हणून डोलोमाईट पण मिश्रित केल्या जावू शकते. कच्चा माल क्रश करतात, आकारात आणल्या जातो व काही बाबतीत तो कोरडा केला जातो आणि नंतर मोजण्याकरिता व मिश्रण करण्याकरिता मिक्स हाऊसला वाहून नेण्यात येतो. कन्व्हेयर्स, बकेट, स्किप होस्ट किंवा कार्स प्रक्रिया केलेली सामग्री भट्टीवरील हॉपर्सवर वाहून नेतात. मिश्रणाला नंतर आवश्यकते प्रमाणे निरंतर किंवा अधून-मधून भरण घसरणी फिड शुटच्या माध्यमाने गुरुत्वाकर्षण दिले जाते.

प्रक्रिया झोनमध्ये उच्च तापमानात कार्बन स्रोत मेटल ऑक्साइड सोबत प्रतिक्रिया करून कार्बन मोनोऑक्साइड तयार करतात व निम्न धातुचा ओर कमी करतात.

प्रक्रिया प्रवाह आकृती दर्शविणारी आकृती

फेरो अलॉयज उत्पादनाचा प्रक्रिया प्रवाह आकृती दर्शविणारी आकृती

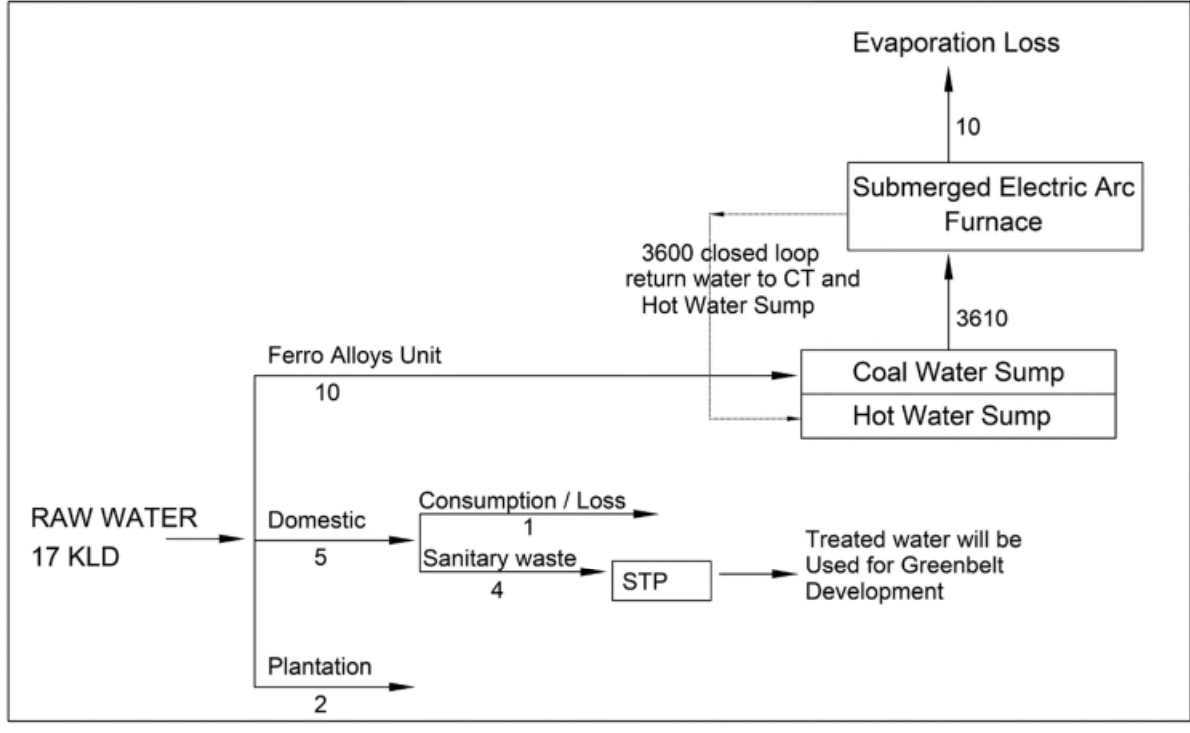
पाण्याची आवश्यकता

एकूण पाण्याची आवश्यकता 17 KLD इतकी राहिल ज्याचे स्रोत MIDC उमरेड हे असेल.

जल आवश्यकता

अनु क्र.	उद्देश्य	मात्रा m^3/day	स्रोत
1	फेरो अलॉयज युनिट	10	MIDC, उमरेड
2	घरगुती	5.0	
3	वृक्षारोपन	2.0	
एकूण		17	

मेसर्स विनय अलॉयज सांडपाण्याचे "शून्य निस्सारण" करण्यास करारबद्ध आहेत. विविध प्रक्रियेपासून निर्मित सांडपाणी योग्य प्रकारे प्रक्रियाकृत केले जाईल करण्यात व संयंत्र परिसरामध्ये परत वापरण्यास पुनःचक्रित केले जाईल.

जल संतुलन आकृती

मेसर्स विनय अलॉयज सांडपाण्याचे "शून्य निस्सारण" करण्यास करारबद्ध आहेत. संयंत्र प्रक्रिये दरम्यान संयंत्रपासून सांडपाणी निर्मित होणार नाही. कूलिंग वॉटर बंद लूपमध्ये पूर्णपणे पुनचक्रित केले जाईल. संपूर्ण प्रक्रियाकृत पाणी पुनःचक्रित केले जाईल व पुनःवापर केले जाईल. निर्मित घरगुती सांडपाणी पॅक्ड STPमध्ये प्रक्रियाकृत केले जाईल.

विजेची आवश्यकता

प्रस्तावित प्रकल्पाकरिता 15MW विजेची आवश्यकता आहे. ही वीज राज्य वीज मंडळामार्फत पुरविण्यात येईल.

प्रकल्पामुळे रोजगार निर्मिती (प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष)

प्रस्तावत प्रकल्पाद्वारे 150 लोकांकरिता प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष रोजगार निर्मिती होईल. त्यापैकी 50 लोकांना प्रत्यक्ष रोजगार कार्यालयीन, कुशल, अर्धकुशल व अकुशल कारिगराकरिता असेल. उर्वरित अप्रत्यक्ष रोजगाराकरिता कंत्रातदार मजूर व वाहतूक कार्याकरिता असतील. स्थानिक लोकांना त्यांच्या शैक्षणिक पात्रतेनुसार असतील. स्थानिक लोकांना त्यांच्या शैक्षणिक पात्रतेनुसार रोजगारामध्ये प्राधान्य देण्यात येईल.

3.0 पर्यावरणाचे वर्णन

फेब्रुवारी ते एप्रिल 2021 दरम्यान 10 कि.मी. त्रिज्येचा अभ्यास क्षेत्रामधील परिवेशी वायु गुणवत्ता, भुपृष्ठ जल गुणवत्ता, ध्वनी पातळी, जमीन पर्यावरण, भू-वापर प्रकार, पशु व प्राणी आणि सामाजिक आर्थिक घटकांसारख्या पायाभूत माहितीच्या संकलनासह प्रभवाची ओळख करण्याची सुरुवात करण्यात आली. परिवेशी वायु, ध्वनी, जल व मृदा संबंधित पायाभूत माहिती बाह्य प्रयोगशाळा जी MoEF&CC मान्यताप्राप्त आहे द्वारे संकलित केली गेली. नमुना संकलन व विश्लेषणाकरिता काळजी PECS द्वारे करण्यात आली. केलिब्रेटेड सॅम्पलर/उपकरण/साधने खात्रीशी असल्याची प्रमाणक प्रक्रियेनुसार योग्य संरक्षण व वाहतूकीच्या पध्दती सुनिश्चित करण्यासाठी पुरेशी काळजी घेण्यात आली. प्रस्तावित प्रकल्प परिसरामध्ये व सभोवतालील पायाभूत पर्यावरणीय स्तर वायु, ध्वनी, जल, मृदा व सामाजिक आर्थिक पर्यावरणांची सद्याची गुणवत्ता दर्शविते पर्यावरणीय निरीक्षण कार्यक्रमाचे वेळापत्रक खालील तक्त्यात दर्शविले आहे.

पर्यावरणात्मक निरीक्षण कार्यक्रमाचा अनुक्रम निरीक्षण

पर्यावरणीय घटक	निरीक्षण अवधी	निरीक्षण अवधी	प्राचल
सुक्ष्म हवामानशास्त्र	1 फेब्रुवारी ते 30 एप्रिल 2021	01	तापमान, सापेक्ष आद्रता, पर्जन्यमान, वायु गति, वायुची दिशा
वायु गुणवत्ता	1 फेब्रुवारी ते 30 एप्रिल 2021	08	PM ₁₀ , PM _{2.5} , SO ₂ , NO _x , CO व कठोर धातु

जल गुणवत्ता	मार्च 2021	06 भुपृष्ठ व 08 भुजल	IS-10500:2012 व IS-2490:1982 अनुसार प्राचल
ध्वनि पातळी	मार्च 2021	08	L_d, L_n व L_{dn}
मृदा गुणवत्ता	मार्च 2021	08	भारतीय प्रमाणक (IS 2720) अनुसार मृदा चे भौतिक –रासायनिक गुणवैशिष्ट्ये

वायु पर्यावरण

प्रकल्प क्षेत्राक्ष्या सभोवतालील कि.मी. त्रिज्येचा अभ्यास क्षेत्रासंबंधित परिवेशी वायु गुणवत्ता पायाभूत माहिती तयार करते. क्षेत्रातील वायु प्रदूषणाचे विविध स्रोत वाहतूक प्रणाली, गावातील कच्च्या रस्त्यावरील धुळ व स्थानिक ईंधनाचे प्रज्वलन हे राहतील. पायाभूत वायु गुणवत्तेच्या संवेक्षणाचे प्रमुख उद्देश्य त्या क्षेत्राच्या सद्याच्या वायु गुणवत्तेचे मुल्यमापन करणे हे आहे. प्रस्तावित प्रकल्पाच्या प्रक्रिये दरम्यान परिवेशी वायु गुणवत्तेच्या प्रमाणकाच्या मुल्यमापन निश्चितीमध्ये याचा वापर होईल.

परिवेशी वायु गुणवत्ता मोजण्या करिता प्रबळ वायु दिशेवर आधारित 8 ठिकाणांची निवळ करण्यात आली, खालील श्रेणित आढळली.

PM₁₀: 31.2 -63.6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

PM_{2.5} : 15.2-34.3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

SO₂ : 7.5- 23.3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

NO_x : 9.9- 31.8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

आद्योगिक क्षेत्र निवासी, ग्रामिण क्षेत्र (CPCB Norms)	PM ₁₀	PM _{2.5}	SO ₂	NO _x
	100 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	60 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	80 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	80 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

सर्व प्राचलांची तिब्रता राष्ट्रीय परिवेशी गुधवत्तेच्या NAAQS प्रमाणकाच्या आत आढळली. प्रस्तावित प्रकल्पामुळे चिमनी पासून होणारे उत्सर्जन, फ्युजीटीव उत्सर्जन, वाहनामुळे

होणाऱ्या उत्सर्जनामुळे पायाभूत तीव्रतेवर सिमांत वाढ होईल.

जल पर्यावरण

8 भूपृष्ठजल व 8 भुजलाचे एकूण 16 नमुने गोळा करून विश्लेषण करण्यात आले. पाण्याच्या नमुन्याचे विश्लेषण, पाणी व सांडपाण्याची विश्लेषण पद्धती, अमेरिकन पब्लिक हेल्थ असोशिएशन (APHA) पब्लिकेशन च्या प्रमाणित पद्धतीच्या अनुसार करण्यात आले.

माहितीनुसार असे निदर्शनास आले की भूपृष्ठजल तसेच भुजलनमून्यांची गुणवैशिष्टे पिण्याचे पाणी(BIS 10500-2012) करिता च्या अनुबंधीत प्रमाणात होती. भूपृष्ठ जलात कोलीफॉर्म आढळले जे मानवी वापरामुळे आहे, पेयजल म्हणून वापरण्यापूर्वी निर्जंतुकीकरण करणे आवश्यक आहे

ध्वनी प्रदुषण

सर्व 8 स्थळांवर ध्वनीची पातळी 40.7 ते 45.8 dB(A) या श्रेणीत आहे. ध्वनीची पातळी ही अधिक दिवसाच्या वेळी नोंदण्यात आली जे स्वाभाविक आहे कारण बहुतेक कामे ही दिवसाच्या वेळी केली जातात. सर्व आठ ठिकाणी (N-1, N-2, N-3, N-4, N-5, N-6, N-7 व N-8) ध्वनीची पातळी राष्ट्रीय परिवेशी ध्वनी पातळी प्रमाणकासाठी पर्यावरण व वन मंत्रालया च्या राजपत्राच्या अधिसूचनेत दिल्या प्रमाणे रहिवासी क्षेत्राकरिता 65.0 dB(A) किंवा औद्योगिक क्षेत्राकरिता 75.0 dB(A) या प्रमाणाच्या आत आहे.

जमिन पर्यावरण

सुनिश्चित केलेल्या स्थळांपासून संकलित नमुन्यामध्ये आढळलेली pH ची मात्रा 7.2 ते 7.9 होती, जी दर्शविते की मृदा नमुन्याचे स्वरूप अक्रिय ते किंचित अल्कधर्मी स्वरूपाचे आहे. अभ्यास क्षेत्रातील मृदाचे स्वरूप हे अधिकांश वाळू क्ले लोमी आहे. एकूण नायट्रोजनची मात्रा 101.6 ते 317.1 kg/ha. या श्रेणीत आहे जे दर्शविते की मृदा मध्ये उपलब्ध नायट्रोजनची मात्रा आहे व फास्फोरस ची मात्रा 15.8 ते 35.2 kg/ha उत्तम या

श्रेणीत आहे जी फास्फोरस मात्रेच्या सरासरी ते पर्याप्त आवश्यक श्रेणीत आहे. पोटॅशियम ची मात्रा 115 ते 175.5 Kg/ha या श्रेणीत येते. हे दर्शविते कि अभ्यास क्षेत्रातील मृदा सुपिक आहे.

4.0 संभाव्य आघात व शमन उपाय योजना

PM₁₀ ची तीव्रता (GLC) 0.173 µg/m³ पूर्व दिशेस 1.0 कि.मी. अंतरावर राहिल प्राप्त केलेली पूर्वानुमान प्रदुषकाची श्रेणी पातळी निर्धारित NAAQ मानकांच्या मर्यादेत राहिल. प्रदूषणाची तीव्रता खाली दर्शविलेल्या कारणंपासून उत्पन्न होणाचे संभावित आहे व असे आहे व असे आढळले कि अशा प्रकारच्या उत्पन्नाच्या वेळी कमाल GLC 1 तासाच्या कालावधी करिता 30.51 µg/m³ राहिल.

अभ्यास क्षेत्रामध्ये वाहनांमुळे होणारे उत्सर्जन हे इंधन आधारित उत्सर्जन घटक आणि त्या भागामधिल रस्त्यांवरील वाहनांच्या संख्येवरून निश्चित केले गेले. कच्च्या मालाचे भरण व वाहतूक हे उत्सर्जनाचे महत्वपूर्ण स्रोत आहेत.

अभ्यास क्षेत्रामध्ये चालणारे बहुतेक ट्रक (95%) भारतामध्ये प्रमाणित मानकानुसार तयार केले आहेत. त्यामुळे असे गृहित आहे कि या ट्रकांपासून होणारे उत्सर्जन हे सारखेच असेल, कारण भारतामध्ये वापरण्यात येणाऱ्या वाहनांकरिता उत्सर्जन मानक सारखे आहेत आणि उत्पादकांकरिता मोटर वाहन कायद्यांतर्गत उत्सर्जनाच्या नियमांचे पालन करणे अनिवार्य आहे. सद्याचे प्रकल्प प्रस्ताव हे विस्तारिकरणाकरिता कंपनीच्या परिसरामध्ये परिकल्पित आहे.

ध्वनि पर्यावरणावर आघात व शमन उपाय योजना

ध्वनिची पातळी कोणत्याही वेळी केंद्रीय प्रदूषण मंडळाद्वारे ठरविलेल्या मानकापेक्षा अधिक असणार नाही. उपकरण ध्वनि नियंत्रण यंत्राचा वापर करून बनविण्यात येतील. कोणत्याही उपकरणाद्वारे उत्पन्न ध्वनिची पातळी उपकरण्यापासून कुठल्याही दिशेत 1.0 मी च्या अंतरापर्यंत 85 dB(A) पेक्षा अधिक नसणार. ध्वनि कमी करण्याकरिता सर्वसाधारण उपशमन उपाय खाली दिलेले आहेत.

- ज्या ठिकाणी ध्वनी नियंत्रि करता येणार नसेल अशा ठिकाणी ध्वनी उत्पन्न करणाऱ्या उपकरणांना आवरण करण्यात येईल.
- शक्य असल्यास ध्वनि उत्पन्न करणाऱ्या उपकरणांना चालविण्याकरिता ध्वनि रोधक कक्ष असेल, ही उपकरणे दूरवर्ती नियंत्रकाद्वारे चालविण्यात येईल
- आराखडा/संचमांडणी करतांना काळजी घेणे, यंत्र निर्मात्याद्वारे नमुद केलेल्या ध्वनी नियंत्रणाचे सक्तीने पालन करण्यात येईल.
- उच्च ध्वनि उत्पन्न स्रोतांना पर्याप्त ध्वनि रोधक आवरण पुरविण्यात येईल.
- संयंत्र घटकावर क्षिण करण्याचा गुण असलेला उष्मारोधक लेपचा वापर/ उपकरणाच्या भवताली ध्वनि क्षिण गटाची संचमांडणी करण्यात येईल.
- सर्व उपकरणांच्या नियमित निरीक्षण व्यतिरिक्त, ध्वनी उत्पन्न करणाऱ्या युनिटजवळ काम करणाऱ्या प्रत्येक व्यक्तींना इयर प्लग/मफलर पुरवण्यात येईल.
- सर्व आवरण, विभाजनाची योग्य प्रकारे रचना करण्यात येतील.
- इनलेट व आऊटलेट मार्गात मफलर्स पुरविण्यात येतील ज्याची बनावट व बांधणी सोपी राहिल.
- सर्व फिरत्या वस्तुंना चांगल्या प्रकारे ऑयलिंग करण्यात येईल व शक्य तितके ध्वनि संचार कमी करण्याकरिता आवेष्टन पुरविण्यात येतील. तपासणी व कंपन कमी करण्याकरिता व्यापक कंपन तपासणी प्रणाली पुरविण्यात येईल. जेव्हा जेव्हा शक्य असेल कंपन व ध्वनि कमी करण्याकरिता कंपन आयसोलेटिंग पुरविण्यात येईल.
- उष्णतेचा तोटा होण्यापासून वाचविण्याकरिता रोधक पुरविण्यात येतील व वैयक्तिक सुरक्षितते करिता पण ध्वनी क्षपणक पुरविण्यात येतील.

पाण्यावर होणारे प्रभाव व शमन उपाय

प्रस्तावित प्रकल्पाकरिता एकूण पाण्याची आवश्यकता जवळपास 17 KLD राहिल. ज्याचा पुरवठा MIDC पासून करण्यात येईल. विनय सांडपाण्याचे "शुन्य निस्सारण" करण्यास करारबद्ध आहेत. 4 KLD घरगुती सांडपाण्याकरिता संरचित STP मध्ये प्रक्रियाकृत केले जाईल. प्रक्रियाकृत केलेले पाणी हरित पट्टा विकसित करण्यामध्ये वापरण्याकरिता पुनचक्रित केले जाईल.

भू-इकोलॉजीवर प्रभाव

हा जिल्हा आर्थिक दुष्ट्या मागासलेला आहे. धान हे शेतातील प्रमुख उत्पादन असल्याने जिल्ह्यात अनेक घानाच्या गिरण्या आहेत. झीरो

प्रकल्पामुळे वनस्पति व निवास क्षेत्राचा कोणतेही तोटा किंवा घट होणार नाही प्रकल्प क्षेत्र हे सद्याच्या प्रकल्प परिसरात स्थित असल्यामुळे क्षेत्र स्वच्छ करणे किंवा वनस्पति काढण्यात येणार नाही. EB अभ्यासा दरम्यान अभ्यास क्षेत्रामध्ये वनस्पती व प्राण्यांच्या प्रदेशा विशिष्ट, दुर्मिळ, लोप होणारी व धोक्यात असलेली (RET) प्रजाती आढळल्या नाही.

इकोलॉजीकल कार्याचे कोणते ही तोटे होणार नाही जसे (i) अन्न साखळी खंडित होणे (ii) प्रजातीची संख्या कमी होणे किंवा (iii) परभक्षी-शिकार संबधामध्ये परिवर्तन होणे. संयंत्र वायु प्रदूषण नियंत्रण साधनांनी सुसज्ज असेल, उत्पादन प्रक्रियेपासून सांडपाणी निघणार नाही, व ध्वनी प्रदूषण नियंत्रणाकरिता व वनस्पती प्राणी यांच्यामध्ये संतुलन राखून ठेवण्याकरिता हरित पट्टा विकसित करण्यात येईल.

प्रकल्प क्षेत्राच्या 10 कि.मी मध्ये राष्ट्रीय उद्यान, वन्य जीव अभयारण्य, जीवावरण, आरक्षित व संरक्षित वन नाहीत. प्रकल्पाच्या कोर तसेच बफर झोन मध्ये जैवविविधता आकलन दरम्यान सारणी – । मधिल प्रजातीची नोंद नव्हती. प्रकल्प प्रक्रियेमुळे क्षेत्राच्या जैव पर्यावरणावर प्रभाव होवू शकतात, जर योग्य काळजी घेण्यात आली नाही.

- सामग्री हाताळणी व वाहतूकीमुळे हाणारे कणिय पदार्थाचे उत्सर्जन व फ्युजीटीव उत्सर्जन सभोवताली पर्यावरणाच्या मृदा गुणवत्तेला निम्न दर्जाचे करू शकते ज्यामुळे सभोवतालील पर्यावरणाच्या जैवविविधतेवर परिणाम होवू शकतो.
- फ्युजीटीव उत्सर्जन भौगोलिक वनस्पतीवर परिणाम करू शकतो. झाडांच्या लेमिनार पुष्ठभागावर धुळ स्थिरावल्यामुळे प्रकाश संश्लेषनांची कार्यक्षमता दुर्बल होवू शकते ज्यामुळे झाडांची उत्पादकता प्रभावित होते. काही झाडांमध्ये पानाचा पुष्ठभाग नितळ होवून स्टोमाटा बंद होवू शकता. परिणामी श्वसन कमी होत.

संयंत्राचे सभोवतालील इकॉलॉजी व जैवविविधतेवर कोणतेही महत्वपूर्ण प्रभाव होणार नाही याकरिता खालील शमन उपायांचा अवलंब करण्यात येईल.

- संयंत्र परिसरामध्ये सभोवताली हरित पट्टा विकास व वृक्षारोपन करणे.
- फ्युजीटीव उत्सर्जन कमी करण्याकरिता वाहतूकीकरिता कच्च्या रस्त्यांचा वापर करणे.
- सामग्री वाहून नेणाऱ्या ट्रक ला ताडपत्रीने आच्छादित केले जाईल व आच्छादन असलेले सुविधा ठिकाणी साठविण्यात येईल.
- पर्यावरणामध्ये ध्वनी व गॅस उत्सर्जन कमी करण्याकरिता प्रदूषणाच्या पातळी करिता वाहनांची व मशीनची योग्य देखरेख व नियमित तपासणी.

घनकचरा निर्मिती

प्रस्तावित प्रकल्पापासून सबमर्ज आर्क फर्नेसमधिल घनकचरा निर्मिती व व्यवस्थापन खालील तक्त्यात दिलेले आहे.

घनकचरा निर्मिती	मात्रा (TPA)	विल्हेवाट लावण्याचे मार्ग
फेरो मॅग्निज पासून निर्मित स्लॅग	9300	फेरो मॅग्निज स्लॅग सिलिको मॅग्निजच्या उत्पादनात वापरण्यात येईल.
सिलिको मॅग्निज पासून निर्मित स्लॅग	9300	सिलिको मॅग्निज स्लॅगचा वापर विक्री रस्ते तयार करण्यात, कार्यक्षेत्र इत्यादि ठिकाणी करण्यात येईल.
फेरो सिलिकॉन पासून निर्मित स्लॅग	310	रस्ते तयार करण्यात, कार्यक्षेत्राचे दृढीकरण इत्यादी करिता वापरण्यात/विकण्यात येईल.
पिग आयर्न पासून निर्मित स्लॅग	960	रस्ते तयार करण्यात, कार्यक्षेत्राचे दृढीकरण इत्यादी करिता वापरण्यात/विकण्यात येईल.
SAF व टॅपिंग दरम्यान बॅग फिल्टर पासून निर्मित धूळ	20	अधिकृत विक्रेत्यांना विकण्यात येईल.
इतर घनकचरा जसे अनुपयुक्त रूई, रिकाम्या पिशव्या, अनुपयुक्त गॅसकिट्स, रिकाम्या बॉटल्स, बॅण्ड जरी कॅन्स, स्टिलचे तुकडे व प्रक्रिया उपकरणांचे अनुपयुक्त पार्ट इत्यादी. स्कॅप स्वरूपात वापरण्यात येईल व धोकादायक घनकचरा म्हणून ऑयलचा वापर करण्यात येईल.		

सामाजिक आर्थिक पर्यावरण

मेसर्स मेसर्स विनय अलॉयज मध्ये 150 लोकांना रोजगार उपलब्ध करून देतील. स्थानिक लोकांना त्यांच्या शैक्षणिक पात्रते व तांत्रिक कार्यक्षमतेनुसार रोजगारात प्राधान्य देण्यात येईल. प्रस्तावित प्रकल्प उपक्रमात निर्माण होणारे प्रतिकूल प्रभाव शमविण्या करिता व स्थानिक लोकांमधिल आशंका कमी करण्याकरिता, सुरळित प्रारंभ व प्रकल्प कार्यरत करण्याकरिता प्रभावशाली पर्यावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार करण्यात येईल सामाजिक आर्थिक पर्यावरणावर एकूण प्रभाव महत्वपूर्ण असेल.

- प्रकल्पातील अधिकारी व्यक्तित्वे नियमित स्थानिक लोकांशी संपर्क स्थापित करणे, स्थानिक युवकांना संधि उपलब्ध करून देणे.
- प्रकल्प अधिकाऱ्याने नियमित पर्यावणात्मक व्यवस्थापनावर पर्यावरणीय जागरूकता कार्यक्रम घेणे.
- रोजगाराच्या संधी महत्वपूर्ण मागणीचा घटक आहे, स्थानिक लोकांना त्यांच्या शैक्षणिक पात्रतेनुसार रोजगार देणे.
- प्रकल्प अधिकाऱ्याद्वारे सामाजिक कल्याण योजना पार पाडण्याकरिता स्थानिक प्रशासन, ग्राम प्रचायत, गट विकास कार्यालयाद्वारे सहकार्याकरिता समन्वय साधणे.

सामाजिक आर्थिक पर्यावरणावर एकूण प्रभाव नगण्य राहतील.

5.0 पर्यावरणीय निरीक्षण कार्यक्रम

स्त्रोत/चिमनी निरीक्षण

प्रत्येक चिमनीकरिता चिमनी नमुना संकलकाचा वापर करून बाहेर निघणाऱ्या कणिय पदार्थ SO_2 व NO_x च्या तिब्रतेकरिता वैधानिक आवश्यकतेनुसार MoEFCC/NABL द्वारे मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळेद्वारे चिमनी पासून होणाऱ्या उत्सर्जनाचे निरीक्षण करण्यात येईल.

सर्व प्रमुख चिमनी उत्सर्जनाच्या निर्गमनतेच्या वास्तविक उवधी मोजमाप करण्याकरिता गॅसेस विश्लेषणाकरिता रिमोट केलिब्रेशन सुविधेसह ऑनलाइन सतत, चिमनीपासून होणारे उत्सर्जन निरीक्षण प्रणाली ने सुसज्ज असतील. ऑनलाइन सतत चिमनी उत्सर्जन निरीक्षण प्रणाली CPCB व MPCB च्या सर्वरला जोडलेले जातील.

प्रदूषण नियंत्रण उपकरणांच्या कार्याचे विश्लेषण

सर्व प्रदूषण नियंत्रण उपकरणांचे कार्याचे विश्लेषण तीन महिन्यातून एकदा करण्यात येईल. सर्व प्रदूषण नियंत्रण उपकरणांची निरीक्षण वारंवारता त्याच प्रमाणे करण्यात येईल.

परिवेशी वायु गुणवत्ता निरिक्षण

परिवेशी वायु गुणवत्ता निरिक्षण प्रकल्प क्षेत्रामधिल व सभोवतालील 4 स्थळांवर नियमित आधारावर NABL मान्यता प्राप्त प्रयोगशाळा द्वारे करण्यात येईल व याचा अहवाल MPCB ला नियमित जमा केला जाईल.

भूजल व सांडपाणी निरिक्षण प्रणाली

भुजल गुणवत्ता व सांडपाणी गुणवत्ता नमुने NABL मान्यता प्राप्त प्रयोगशाळेद्वारे संकलित व विश्लेषित करण्यात येईल. अहवाल MPCB, CPCB व MoEF यांना जमा करण्यात येईल. संयंत्रामध्ये "शुन्य निस्सारणा" चा अवलंब केला जाईल आणि CPCB द्वारे जारी केलेल्या प्रवाहीत पदार्थाच्या मार्गदर्शन तत्वांनुसार कॅमेरा लावण्यात येईल व CPCB सर्वरला जोडण्यात येईल.

रेन वॉटर हार्वेस्टिंगचे निरिक्षण

टेलिमेट्रीसोबत पायझोमीटर विद्यमान व चालू असलेल्या रेन वॉटर हार्वेस्टिंग प्रकल्पावर जल निर्गमन संरचनेच्या 100 मी. अंतराच्या आत पुरविण्यात येतील.

ध्वनी पर्यावरण

प्रकल्प क्षेत्राच्या आत विविध स्थळावरील ध्वनिची पातळीचे दिवसा व रात्री निरिक्षण CPCB मार्गदर्शक तत्वांनुसार करण्यात येईल.

फ्युजीटीव उत्सर्जन:

भुपातळी धुळ तीव्रता/फ्युजीटीव उत्सर्जनाचे निरिक्षण गॅसिय प्रदूषके जसे SO₂, NO_x सह नियमितपणे करण्यात येईल. सर्व फ्युजीटीव उत्सर्जनाद्वारे होणारी धुळीची तीव्रता व गॅसेस उत्सर्जनाची पातळी निर्धारित मर्यादेच्या आत राहिल आणि त्याचे नियमितपणे निरिक्षण करण्यात येईल. दुय्यम फ्युजीटीव उत्सर्जन मर्यादेत ठेवण्याकरिता आवश्यक नियंत्रण

उपायांचे अवलंबन करण्यात येईल

6.0 अतिरिक्त अभ्यास

MoEF&CC द्वारे जारी केलेले ToR मुद्दांनुसार अतिरिक्त अभ्यास म्हणजे गावातील लोकांशी संपर्क, सार्वजनिक आघात मुल्यांकन, जोखिम मुल्यांकन व आपत्ति व्यवस्थापन योजना हे आहे

7.0 प्रकल्पाचे फायदे

मुलभूत सुविधांमध्ये सुधारणा होतील तसेच सामाजिक संरचनेचा उध्दार होईल त्याप्रमाणे सद्याच्या सुविधा आणि दृढ होतील जवळपास क्षेत्रातील रहिवासीना त्याच्या शैक्षणिक पात्रतेनुसार प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष फायदेशीर राहिल. हा प्रकल्प मुलभूत सुविधेमध्ये जसे रस्ते वाहतूक, शैक्षणिक सुविधा जल पुरवठा व स्वच्छतेचे विकासात्मक सहाय्यक ठरेल. सामाजिक आघात मुल्यांकन अभ्यासाच्या आधारे CER अंतर्गत खालील उपक्रम करण्यात येतील. याव्यतिरिक्त, जनसुनावनी नंतर आवश्यकतेनुसार निधी खर्च केला जाईल कार्यालयीन ज्ञापन क्र. 22-65/2017-IA.III दिनांक 20 ऑक्टोबर 2020 च्या अनुसार जनसुनावनी दरम्यान उपस्थित मुद्द्यांच्या आधारे तपशिलवार CER अंतिम EIA अहवालात देण्यात येईल.

8.0 पर्यावरणीय व्यवस्थापन योजना

बांधकाम टप्प्या दरम्यान:

बांधकाम टप्प्यादरम्यान पर्यावरणीय प्रदूषण हे शोधण्या योग्य आहे. प्रकल्प प्रवर्तक बांधकाम टप्प्या दरम्यान प्रदूषण नियंत्रित करण्याद्वारे यथायोग्य पाऊल घेतील. बांधकाम टप्प्या दरम्यान आवश्यक नियंत्रक घटक खालील प्रमाणे आहेत.

- 1) बांधकाम टप्प्या दरम्यान फ्युजीटीव धुळ कमी करण्याकरिता नियमित जलफवारणी साधनांचा वापर करण्यात येईल.

- 2) संयंत्रामध्ये, स्वच्छतेचे उचित प्रमाण राखून ठेवण्याकरिता योग्य स्वच्छता साधने पुरविण्यात येतील.
- 3) शक्य त्या ठिकाणी अवरोधकांचा वापर करून ध्वनी प्रदूषणाला नियंत्रित करण्यात येईल.
- 4) निश्चित मानकानुसार घनकचरा संकलित करण्यात येईल व त्याची विल्हेवाट लावण्यात येईल.

प्रक्रिया टप्प्या दरम्यान

धुळ प्रदूषणाचे प्रमुख स्रोत कच्च्या मालाचे क्रशिंग प्रक्रिये दरम्यान उत्पन्न धुळ होणारी धुळ कच्च्या मालाचे स्थलांतरण केंद्र हे आहेत. इन्ड्यूस ड्राफ्ट फॅन ला जोडलेल्या योग्य डक्टिंगच्या माध्यमातून विविध सामग्री पासून निर्मित धुळ नियंत्रित करण्याकरिता एक वेगळी डि-डक्टिंग प्रणाली पुरविण्यात येईल. विविध केंद्रापासून उत्पन्न धुळ बॅग फिल्टरच्या माध्यमातून प्रवाहित करण्यात येईल.

अनु क्र.	चिमनीला जोडलेले	नियंत्रण उपकरणे	चिमनीची उंची (मी)	चिमनीच्या आऊटलेट वरील कमाल कणिय उत्सर्जन
1	सबमर्ज इलेक्ट्रीक आर्क फर्नेस (2 x 6 MVA)	बॅग फिल्टराह होल एक्ट्रॅक्शन व क्लिनिंग प्रणाली	30 m	30 mg/m ³

फ्युजीटीव उत्सर्जनाचे नियंत्रण व निरीक्षणाकरिता प्रक्रिया योजना

- सामग्री स्थलांतरण केंद्रावर धुळ निगमन प्रणाली पुरविण्यात येईल.
- कच्च्या माल हाताळणी, स्थलांतरण केंद्रापासून निर्मित उडणारी धुळ शोषण डक्ट चा वापर करून संकलित करून बॅग हाऊस मध्ये स्वच्छ करण्यात येईल.

- वायुविजन करिता शेडला नॅचरल ड्राफ्ट एक्झॉस्ट फॅन्ससह संयंत्र सुसज्जीत करण्यात येईल.
- संपूर्ण संयंत्र परिसराज जल फवारणी साधन पुरविण्यात येईल.
- सर्व आंतरिक रस्ते कान्क्रेटचे करण्यात येईल.
- रिमोट कॅलिब्रेशन सुविधेसह गॅसिय प्राचलाकरिता सर्व चिमनी अखंडित उत्सर्जन नियंत्रासह सुसज्जीत असतील सर्व्हरला जोडलेले असतील.

जल प्रदूषण नियंत्रण उपाय

मेसर्स विनय अलॉयज सांडपाण्याचे "शुन्य निस्सारण" करण्यास करारबद्ध आहेत. संयंत्र प्रक्रिये दरम्यान संयंत्रपासून सांडपाणी निर्मित होणार नाही. कूलिंग वॉटर बंद लूपमध्ये पूर्णपणे पुनचक्रित केले जाईल. संपूर्ण प्रक्रियाकृत पाणी पुनःचक्रित केले जाईल व पुनःवापर केले जाईल. निर्मित घरगुती सांडपाणी पॅक्ड STPमध्ये प्रक्रियाकृत केले जाईल

हरितपट्टा विकास

19800 वर्ग मी (1.98 हे.) एकर पैकी 33 टक्के जमिनीवर हरित पट्टा विकसित करण्यात येईल. प्रकल्प परिसरामध्ये पर्याप्त हरितपट्टा विकसित करण्यात येईल. प्रदूषण नियंत्रण मंडळाद्वारे निर्धारित स्थानिक उपलब्ध झाडांच्या प्रकारांची लागवड करण्यात येईल जे प्रदूषण कमी करतील.

रेन वॉटर हार्वेस्टिंग

प्रकल्पा सभोवतालील क्षेत्र व छतावरील पावसाळ्यातील पाणी संकलित करण्याकरिता RWH संरचना पुरविण्यात येईल हे पावसाळ्यातील संकलित पाणी प्रकल्पामध्ये वापरण्यात येईल जेणेकरून पाण्याचा वापर कमी करता येईल. प्रमुख संयंत्र परिसरा पासून प्रवाहित भुपृष्ठ जल प्रवाह सेटलिंग करिता संपमध्ये भरण्यात येईल व अतिप्रवाह सर्वसामान्या जल बेसिन मध्ये साठविण्यात येईल ज्यामुळे संयंत्रातील स्वच्छ पाण्याची गरज सर्वसामान्य ठेवता येईल.

9.0 निष्कर्ष

प्रस्तावित प्रकल्पामुळे बफर झोन मध्ये नगण्य परिणाम होईल असा निष्कर्ष काढला जावू शकतो. प्रकल्प सामाजिक-आर्थिक विकासात, मुलभूत सुविधा जसे वैद्यकीय, शैक्षणिक इत्यादि च्या वाढीसाठी सहभागी होईल. क्षेत्राचा "स्थायी विकास" लक्षात घेवून प्रकल्पाचे संचालन केले जाईल. त्याचप्रमाणे, प्रकल्प व्यवस्थापक सभोवतालील स्थानिक समुदायाच्या सामाजिक-आर्थिक स्तरामध्ये सुधारणेच्या दिशेने सहभाग देण्यास करारबद्ध आहे.

पर्यावरणीय निरिक्षण हे पर्यावरणाच्या योग्य आणि प्रभावी उपाययोजनांच्या व्यवस्थापनासाठी यशस्वी साधन आहे. हे पर्यावरणीय निरिक्षणांच्या परिणामांच्या आधारे आवश्यक असल्यास मध्यंतरी सुधारणा करण्यास व्यवस्थापकास सहाय्यक ठरेल. समुदायावर वरील प्रचंड सकारात्मक परिणामांचा विचार करता त्या क्षेत्राचा सर्वांगीण विकास होईल.